

nji, vendar ga je zanimalo, kako odfrži od tal potniško letalo. Na zgoraj omenjenem letališču se je pripravil v značne višine aeroplan. Ker ni bilo pri rokah krepkejših moških rok, je prosil pilot Combeja, naj privzdigne pri letalu nekoliko rep, da se bo lažje ločilo od tal. Pozvani se je uprl z vso močjo ob rep ter porival in ni prej zapazil, da je aeroplan v dviganju, dokler ni obvisel, držeč se za rep, med nebom in zemljo. Pilot niti slutil ni, kako in kaj je z nesrečnim pomagačem, ki se je držal z obupnimi močmi repa in se dvigal v zrak. Gledalci so kričali, dajali vsa mogoča znamenja pilotu za pristanek, a trajalo je dobrih 10 minut, predno je ta videl, za kaj da gre in se začel spuščati k pristanku. Nekoliko metrov nad zemljo so zapustile Combeja zadnje moči, spustil je rep in padel nezavesten na tla. Poškodoval se je le neznatno, a si bo dobro zapomnil, kako nekaj presneto opasnega je: aeroplan porivati pri repu!

Občutljiva mladina. 11 let staro Heleno Kwot v Chikagi je mati ozmerjala, ker je glasno igrala na radio, medtem ko je ona govorila s sosedi. V svojem ponosu pa se je vsled tega mlada dama čutila tako užaljeno, da je poizkusila izvršiti samoumor in izpila neki strup. Prepeljana je bila v bolnico.

Senatorjem prodajal pijačo. Pred državno porotno sodišče v Washingtonu je bil postavljen Cassidy, dobro znana oseba v zborniškem posloplju. Splošno so ga imenovali »mož z zelenim klobukom«. Obtožen je kršitve prohibicijske postave (ki prepoveduje razpečevanje alkoholnih pijač) in sicer je delal svoj »kšeft« na takem mestu, kjer bi najmanj pričakovali; žejnim senatorjem, ki so sedeli v zgornji zbornici, je namreč nosil in prodajal pijačo. Kakor se je izpričalo, je postopal na ta način, da je najprej popisal gospode, kateri potrebujejo okrepčila, in koliko ga potrebujejo; nato se je vrnil s potrebno množino stekleničic, ki jih je imel skrite v avtomobilu pred vrati zborničnega posloplja. V tej dobičkanosni trgovini se je nahajal več let, a še le sedaj se ga je posrečilo prijati. — Ubogi, revni, žejni senatorji — zdaj!

Sodna razprava v največji tišini. Dne 3. februarja se bo vršila v Chikagu — pred okrajnim sodiščem razprava, ki bo gotovo ena izmed najbolj mirnih in tihih, kar jih pozna zgodovina sodišč. Pri njej bodo nastopale namreč same gluhoneme osebe. Gluhonema bo tožiteljica, obtoženka kakor tudi vse pričé. Neka gospa Mickenham toži za 25.000 dolarjev neko drugo žensko, ker ji je ta ukrala moža, ki je seveda tudi mustast. Pričelo se je na neki zabavi, ko je mož prvokrat videl ono drugo žensko. Nestanovitnežu se je vnelo srce na prvi pogled. Zadeva se je vlekla naprej in prišlo je tako daleč, da se je mož odtujil svoji ženi, se razporočil in se nato oženil z ono drugo, ki bo sedaj sedela na zatožni klopi.

Amerika se »boljša«. Kakor izkazuje uradna statistika Zedinjenih držav Severne Amerike, se je letos nahajalo dvakrat več oseb v državnih jetniščih, kakor jih je bilo v letu 1918. Dne

1. januarja 1929 je bilo zaprtih 121.000 oseb, kar pomeni, da povprečno med tisoč prebivalci Zedinjenih držav po ena oseba »ričet je«.

Staromodna teta. Bogata teta v nekem ameriškem mestu je umrla in zapustila svoji nečakinji Mrs. S. Temple, lepo svoto 10.000 dolarjev. A predno bo nečakinja prejela ta denar v roke, se bo morala podvreči še velikanskemu samozatajevanju. Oporoka tete namreč določa, da dobi Mrs. Temple dedščino še le tedaj, ko bo slovesno položila prisego, da bo nehala kaditi cigarete.

Močnejši bo slabšega preživljal. Gospod in gospa Mitchell v Chikagu sta prišla pred sodnika in zahtevala razporoko. Gospa je seveda obenem tudi zahtevala, da jo bo gospod po razporoki še vedno naprej preživljal, a gospod sodnik se ni povsem strinjal s tem. — Gospod Mitchell je namreč potožil, da mu je v zakonskem življenju prizadevala njegova žena toliko gorja, da je izgubil 40 funtov, odkar je oženjen in da ni več zmožen za delo, ker je bolehen. — A tudi gospa Mitchell je potožila, da so ji prepri škodovali in da je tudi bolna. Sodnik je nato modro odločil, da se oba podvržeta zdravniški preiskavi, in za katerega se bo izkazalo, da je bolj zdrav, bo moral drugega po razporoki preživljati.

Avtomobili in sloni v Indiji. Avtomobilisti, ki se vozijo po Indiji, doživljajo včasih pri nas neobičajne nezgode. Zgodil se na primer, da se zadenejo v temnih nočeh v nedoločen predmet, ki leži ali se giblje po sredi ceste. Takšno trčenje ima po navadi hudo neprijetne posledice za vozilo, dočim se nedoločnemu predmetu ne zgodi nič posebnega. Ta predmet je namreč pravcat živ slon, kakoršni so v Indiji še vedno najbolj razširjeno prometno sredstvo. Ker pa ne gre, da bi radi slonov trpel ves ostali promet, je izdala vlada

pred kratkem naredbo, po kateri se morajo tudi sloni pokoriti cestno-prometnemu redu. Stopati morajo po desni strani cest in na ovinkih morajo zatrobiti kakor avtomobili, da bo vsakdo za ovinkom vedel, da so tu. V slučaju, da bi sami ne zatrobili, jih morajo v tem nadomestiti njihovi vodniki. Zato so se ti opremili s trobentami. Prav tako kakor motorna vozila, pa morajo biti sloni ponoči razsvetljeni in sicer oni sami, ne njih vodniki. Spredaj dve beli luči, zadaj pa rdeči luči.

Najbolj dragocena korenina na svetu. Dobrih 50 let je minulo, odkar je bila izročena prometu sibirski železnica, ki teče tudi skozi še danes sporno Mandžurijo. Gradba sirske železnice je prinesla v te neizmerno obširne kraje nekaj kulture. Pred otvoritvijo sirske železnice se je ukvarjalo po gozdovih v Mandžuriji nad 80.000 ljudi z iskanjem takozvane »Dschanschenj« korenine, kateri so pripisovali čudodelno zdravilno moč zoper vsako še tako opasno bolezen po celi vzhodni Aziji. Korenina je bila in je še redkost in baš radi tega so se plačevale za njo bajno visoke cene. Iskalci so se podajali v gozdove neoboroženi in bogznaj koliko tisoč jih je bilo raztrganih od najbolj krvoločne zveri in to je mandžurski tiger, kateremu pravijo »laohn«. Danes cenijo iskalce omenjene korenine na 10 tisoč in še plačajo za 3 cm dolgo korenino 1000 dolarjev, za nekoliko daljšo že 5 do 50 tisoč dolarjev. Evropski zdravniki izjavljajo, da ni na korenini prav nič posebnega, a azijski človek veruje v njeno zdravilno moč bolj nego v božjo pomoč.

Baron Rothschild preletel v letalu najvišjo goro Afrike. Gora Kenya v angleški vzhodni Afriki je visoka 5240 m in je najvišje afriško pogorje. Kenyo je preletel te dni švicarski pilot Walter Mittelholzer in kot gost ga je spremljal na poletu baron Alojzij Rothschild.

Smrt roparskega kralja.

Naš list se je že večkrat pečal obširno z lansko krvavo revolucijo v srednje-azijskem kraljestvu Afganistan. Zmede so bile tako zamotane ter upor tolikanj opasen, da je pravi kralj — Aman ulah pobegnil s svojim bogastvom preko Indije v Evropo. Gospodar položaja mogočnega in razsežnega afganistanskega kraljestva je postal navaden ropar Habib ulah. Povspel se je za nekaj mesecev do dostojanstva kralja in vladal Afganistan z ognjem ter mečem. Krvoprelitje Habib ulaha je iztreznilo dokaj poglavarjev afganistanskih plemen, da so se postavili krvniku na kraljevskem prestolu z oboroženo silo po robu. Poveljstvo med uporniki je prevzel sedajni vladar Nadir kan. Habib ulahove čete so bile večkrat premagane in slednjič je prišlo do oblege trdnjave Kabul, ki je bila zadnje zatočišče pustolovskega vladarja. V noči 11. oktobra 1929 je prišlo do obstreljevanja Kabula, trdnjava je začela goreti, se je morala udati in Habib ulah je padel v roke zmagovalcem kot ujetnik.

Odginali so ga iz Kabula v Kohistan,

kamor je dospel že ves raztrgan, suh in podoben ujetemu volku. Njegov premagovalec in naslednik Nadir kan ga je nameraval pustiti pri življenju, a so se uprli usmiljenju poglavarji nekaterih plemen, ki so zahtevali z vso odločnostjo, da se jim mora izročiti ujetnik in da bodo oni razpolagali z njim kot z vojnim plenom.

V noči 1. novembra lanskega leta so pritirali Habib ulaha z njegovimi najzvestejšimi iz ječe, jih naložili na voz in jih odpeljali na kraj izvršitve smrtné obsodbe. Habib ulah in njegovo spremstvo je dobro znalo, da jih peljejo v smrt, vendar so skrili smrtni strah za pravo orientalsko preziranje življenja.

Ko so že bili na mestu, kjer bi naj bili usmrčeni, so peljali vse pred jarek, ki je še bil krvav od krvi onih žrtev, katere je pustil postreliti Habib ulah. Pred obsojene so se postavili voditelji zmagovitih plemen z revolverji v rokah in spremljani od krviželjne množice, ki se je hotela udeležiti krvavega plesa kot nekakega praznika.

Nekaj časa je vladal mir med obsojenimi in vršilci smrtne kazni. Naenkrat so pa začeli poglavarji med zmer-

nanjem ter psovanjem divje streljati. Habib ulah in njegovi najzvestejši so se zgrudili, zadeti od krogel. Ko so se le valjali v smrtnem boju, se jih je lčila zbrana družba z noži ter bodali in jih grozno razmesarila.

Drugo jutro so obesili razrezana trupla na vešala v dolini pod hribom Bala-Hissar. Vsi prebivalci trdnjave in nista Kabul so se zbrali pod vislicami in polni veselja ogledovali postreljene in zabodene.

*

Zakladi v morski globini.

Dne 18. aprila 1597 je zalotil grozen vihar, katerega imenujejo tornado, — špansko ladjo »San Fernando«. Burja je bila tako silovita, da je ladja poneprečila ter se potopila južno od zahodno-indijskega otoka Sveta Lucija. Z ladjo vred se je pogreznil v morje eden največjih zlatih zakladov, ki so bili kdaj na potu v Evropo. Zlati tovor cenijo na 6 in pol milijarde Din. Vsi poskusi, da bi dvignili ter oteli zlato, so se doslej izneverili.

Leta 1859 je bila ustvarjena posebna angleška družba, ki je poskusila novo, da bi se polastila potopljenega zlata. Ker so ravno omenjenega leta vlekli skozi mesec močni zahodni vetrovi in povzročali protitoke, so ti očistili potopljeno ladjo peska.

Dvigalna angleška družba je poklicala brata Okio in Matakazu, ki sta slovela tedaj kot najboljša japonska potapljača, s celim spremstvom pomožnih potapljačev. Družba in potapljači so sklenili pogodbo, po kateri bi naj odpadlo na slednje od dvignjenega zlata dve petini.

Poročilo tedajnega upravitelja Sante Lucije o poteku ter koncu dvigalnega poskusa se glasi tako-le:

Potapljači so dognali v kratkem času, da je zadnji del ponesrečene ladje že čisto strohnel ter razpadel in ležal metre globoko v pesku ter blatu; spodnji del je bil pa še dobro ohranjen in je počival na kvišku na podmorski peči. Vstop v ladjo, ki je ležala po strani, je bil mogoč še le po več tedenskem kar najbolj napornem delu, ker je bila notranjščina napolnjena s peskom. — Sploh pa je tudi delo v večmeterski morski globolini zelo težavno.

Potapljač Okio je zadel prvi na enega od zabojev, v katerem je bilo svojčas shranjeno zlato. Prinesel je iz morja človeško lobanjo, ki je bila napolnjena z zlatniki in je pripovedoval, da je za hrastovimi deskami vse polno lobanj, najbrž od vojakov, ker je videti poleg okostja sablje in razno drugo orožje. Dalje Japonec ni mogel prodreti, ker se je trhlo hlodovje udiralo in onemogočalo dohod do nadaljnjih zakladnih škrinj. Potapljači so skušali najti dohod na sprednjem delu ladje. Tedne in tedne so odgrebali pesek in razbijali po nekako okamenelih hrastovih stenah. Polovico delavcev je obolelo, ali pa so bili preveč zmučeni, le oba japonska brata sta bila z vso vnemo na delu in bila uverjena, da se bosta priklopala do zaželjenega cilja.

Kmalu zatem pa je prišlo do tolikanj

žalostnega zaključka zadnjega poskusa: dvigniti zlati zaklad potopljene ladje »San Fernando«.

Peterim potapljačem in med temi tudi obema bratoma se je posrečilo, da so udrli v ladjo iz sprednjega dela. Ko so bili v notranjščini, so se oglasili klici na odpomoč! Štirje potapljači so se prikazali na morski površini — peti Okio je manjkal. Četvorica je pripovedovala, da straži nad ostanki grozno morská pošast: orjaška ženska z zarprostrtimi lasi ter stegnjenimi rokami. Ta prikazen je zgrabila Japonca Okija in ga držil! Čisto zaman so razlagali Japoncem, da je strašilo lesena podoba, kakršne so bile v srednjem veku pritujene na sprednji del vsake jadrnice. Leseni kip so zrinili valovi tekom let v sredino notranjščine in je torej strašilo leseno in brez vsake — opasnosti.

Kljub tej razlagi in obljubljenim nagradam se ni upal nobeden od potapljačev v ladjo, ker Japonca Okija pač ni bilo več iz morskih globin. Radi tega so prekinili vsa nadaljna dela. Nekaj mesecev za tem je zavihrala krog otoka Sveta Lucija burja, ki je pognala prednji del potopljene ladje v globočino 200 m. Od tedaj je izključen vsak dvigalni poskus tudi z najbolj modernimi potapljaškimi napravami. Ogromni zlati zaklad bo počival vedno na dnu morja.

*

Kačja kraljica.

Pisateljica Marjeta Šaginjan pripoveduje o svojem obisku v armenski deželi ob reki Araksu, ki tvori sovjetsko-perzijsko mejo. Pravi bič te pokrajine so »gurze«, pepelno sivi, veliki gadi. Pozimi spijo po starih krtinah in v gnezdih poljskih miši. Poleti pa umira od njih pikov nešteto ljudi in živine: ovce, bivoli in konji postanejo žrtve njih strupa prav tako kakor ljudje. Zoper gjurzin strup ni rešitve: žrtev izdihne tekom dveh, treh minut. In gadi so nadvse številni. Gjurma lahko zleze v vrč z vodo, v kot hiše ali hleva, v travo na vrtu.

Pred šestimi leti se je Bog usmilil te pokrajine. Iz Perzije si je rešila borno življenje mala revna rodbina. Kakor drugi armenski begunci, je dobila zemljo in si je zgradila hišico. Nekoč je stopil vanjo okrožni zdravnik, da vpraša, kako se godi kmetom. Zavzel se je, ko je ugledal otroka v zibelki: mati mu je za zábavo dala v roke težko veliko gjurzo. Rdeče ročice so mečkale kačo kakor ropotačo ali punčko. — Zdravnik se je uzrl in zapazil nebroj kač v loncih ter kozicah. Džavajir, kakor se imenuje žena, je edina zaklinjalica proti strupu te kače. Od povsod ji prinašajo v nosilnicah onemogle žrtve kač. Džavajir umije rano, jo drgne s prstom in oslini ter pokrije z obkladki in lapuhom. Vsakih pet minut počrni zeleni list, ovne in se zvije od strašne vročine oteklina kačjega pika. Lapuh se takoj zamenja s svežim. Trikrat dnevno ponovi Džavajir ta postopek, četrtega dne bolnik ozdravi; vročina mine, rana se zaceli, strup izgubi

svojo moč. Še nikoli ni umrl človek, ki se je zatekel po pomoč h kačji kraljici. Njen sloves je mrzlega zimskega dne tudi mene privabil v bogato vas Davalo ob Araksu.

Avtomobil se je ustavil pred njeno »kačjo hišo«. Vstopili smo. Na balkonu je stal kakor povsod, sod z vodo in ležal kup posušenega kravjega blata, — edinega kuriva, ki ga tu imajo. Odprla so se zadnja vrata; vstopila je v toplo volneno ruto zavita kačja kraljica. — Stegnila je po kmečko v pozdrav svojo plosko, nepremično roko in sedla k mizi. Fotografirala sem jo, a nobena slika ne more predočiti njenega grozovito spačenega obraza. Še dobro, da imajo Armenke navadno zavezana usta. Džavajirina spodnja ustnica visi čez brado, otečena je kot da bi jo opikale čebele. Vsa je višnjevordeča in natrpana z drobnimi luknjicami, sledovi kačjih pikov. Ko je pričela Džavajir govoriti, je plahutala ta ustnica kakor copata na nogi. Džavajir kratko pripoveduje, da je pričela zdraviti ljudi že v 12. letu; rešila je staršem najboljšega vola. Na vprašanje, odkod ima čudno moč oblasti nad kačami, pa ne da pojasnila. Vrata se odprejo. Prišla je po gospodinjino uboga sirota, ki dela pri sviloprepcu. Kača jo je pičila v peto. Džavajir ni zahtevala nič za zdravljenje, ker je bila ženska muslimanka. Potem je prišel star Tatar, musliman, in dejal, kako ga je prestrašila gjurza pri nakladanju kuriva: ležala je v blatu in se ni premaknila. Poklical je Džavajir. Ta je zažvižgala. Starčka je vzela kačo v naročje in jo odnesla domov. Alah je velik! Slava Alahu! Potem je pokazala Džavajir zahvalna pisma, debel sveženj skupaj sešitih umazanih lističev: nerodno rusko, oglato armensko in zvito drobno arabsko pisavo. Zdravniki Tropskega zavoda ne dvomijo, da zdravi Džavajir z lastno slino tako uspešno, ker je imuna, neobčutljiva za kačji pik. Pustila se je pičiti spričo zdravnika, pa ji ni bilo nič. A nihče ne pozna skrivnosti stare Džavajir, ker si ne da kemično preiskati ne slino ne krvi. Kakor vse kmetice je nezaupna, se boji, da ne bi izgubila sedanjega zaslužka. In vendar, bi bilo potrebno poskrbeti, da ne odnese svojega načina zdravljenja seboj v grob. — Domačini že zdaj prosijo Boga, naj ji da dolgo življenje; zdravniki imajo dosti manj uspehov v boju zoper gjurze, kakor že priletna kačja kraljica.

*

Pet strašnih dni na koraljnem otoku.

Pred kratkem se je potopil v Tihem Oceanu angleški parnik »Norwich City«. Moštvo in potnike so prepeljali v luko avstralskega glavnega mesta Sidney. Vsi rešeni podajajo o doživljajih po rešitvi grozne opise.

Krog ponesrečenega parnika je morje kar mrgolelo morskih psov, katere so odganjali drzni pomorščaki komaj in komaj z udarci z vesli in sekirami. Kljub najbolj trudapolnemu odporu